

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ.”

*Βραβευθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις Ἑταιρείας
πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν*

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ : ΟΔΟΣ ΒΟΥΛΗΣ 20^Α
1937

ΔΕΥΤΕΡΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΕΣ

Τὸ τοπωνύμιον Παισοῦλα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον θὰ παράγεται τὸ ἐπίθετον τοῦ Διὸς Παισουλῆνοῦ («Θρακικά» ζ' σ. 317) σημειώνεται εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Pape, Griech. Eingennamen (Πτολεμαῖος Β, 4, 13 κλπ.) ὡς ὄνομα πόλεως τῆς Βαιτικῆς Ἰσπανίας.

Εἰς τὴν σ. 318 τῆς ἰδίας μελέτης ἡ γενικὴ τῶν «ιδίων» παρηρησμένη σημαίνουσα ἄψυχα πράγματα, καὶ εἶναι ὀρθὸν νὰ διορθωθῇ ὡς σημαίνουσα τοὺς συγγενεῖς ἢ οἰκείους τοῦ ἀναθέσαντος, τῆς οὐσιαστικῆς καθὼς καὶ ἐπιθετικῆς χρήσεως οὗσης συχνῆς εἰς ρωμαϊκῶν χρόνων ἐπιθυμίας ἐπιγραφάς.

Γ. Μ.

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΙ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ*

Β) Ο ΒΙΖΥΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜ

Ὁ κατὰ κόσμον Ἰωάννης Ἀλαμπάσης¹⁾ καλούμενος καὶ κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ Ἰωακεῖμ μετονομασθεὶς ἐγεννήθη μετὰ τὰ μέσα τοῦ 15^{ου} αἰῶνος (ἄγνωστον ποῦ) καὶ ἐσπούδασεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, πάντως εἰς τὴν πατριαρχικὴν Ἀκαδημίαν, χρηματίσας καὶ μαθητῆς τοῦ Νομοφύλακος Βαλασίου ἱερέως παρὰ τοῦ ὁποίου ἐδιδάχθη τὴν μουσικὴν. Ἐν τῇ κατωτέρῳ (ὑπ' ἀριθ. 1) δημοσιευομένῃ ἐπιστολῇ τοῦ Βιζύης πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἀρτῆς ὑποδεικνύει οὗτος τὸν τρόπον τῆς ἀποστολῆς γραμμάτων λέγων «Τὸ γράμμα σας μὴ ἔχητε ἔννοιαν ὅπου νὰ παραπέση δίδοντές το εἰς χεῖρας τοῦ συντοπίτου μας, ἀλλ' ἔρχεται ἀδόλως εἰς χεῖρας μου. Ἐχω γὰρ παραγγελίαν πολλήν». Ὁ συντοπίτης οὗτος ὁ γνωστὸς εἰς τὸν Ἀρτῆς, δὲν φαίνεται νὰ εἶναι πρόσωπον ἐκ τῆς ἐπαρχίας Βιζύης διότι ἄλλως θὰ ὠνόμαζεν αὐτὸ καὶ θὰ ἀπεκάλει ἐπαρχιώτην του ἢ πνευματικὸν αὐτοῦ τέκνον· συμπεραίνω ὅτι ἦτο συμπολίτης ἀμφοτέρων, τοῦ Βιζύης καὶ τοῦ Ἀρτῆς καὶ τότε ὡς πατρίδα τοῦ Ἰωακεῖμ θὰ δεχθῶμεν τὴν Πάρον, ἐξ ἧς κατήγετο καὶ ὁ Ἀρτῆς Νεόφυτος. Τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὑποστηρίζει καὶ ἡ στενὴ οἰκογενειακὴ αὐτῶν σχέσις, καὶ ἡ φιλία μετὰ τοῦ δραγομάνου τοῦ στόλου Κωνσταντίνου Βεντούρα, τοῦ ἐκ Πάρου ὁμοίως καταγομένου,

*1) Συνέχεια ἐκ τοῦ στίχου τῶν «Θρακικῶν» σ. 36.

1) Εἰς πολλὰ τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ μουσικῶν ἔργων τὸ ὄνομα τοῦ Βιζύης Ἰωακεῖμ συνοδεύεται μετὰ τοῦ ἐπιθέτου αὐτοῦ Ἀλαμπάσης (ἴδ. Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἐκκλησιαστικοὶ Μελογράφοι, Β' Παράρτημα Καταλόγου τῆς Λύρας σ. 451 καὶ Κατάλογον τῆς μονῆς Βατοπεδίου, Paris 1924 σ. 227 πρὸς, καὶ Γ. Παπαδοπούλου. Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς παρ' ἡμῖν Ἐκκλ. μουσικῆς σ. 306. Τὸ λυτικὸν αὐτοῦ ὄνομα Ἰωάννης φέρεται εἰς κοινωνικὰ ἀποκείμενα ἐν κώδικι τῆς μονῆς Ἐηροποτάμου ὑπ' ἀριθ. 309 (2871) φ. 281.

«Ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμορφώθη καὶ πολὺν χρόνον διέμενε, τοῦτο καταφαίνεται ἐκ τῶν κατωτέρω γλαφυρῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν καὶ ἐξ ὧν γράφει πρὸς τὸν Ἀρτῆς: «Ἐγὼ πάλιν λέγω καὶ ἐκτραγῶδ' οἰμώξιν τὴν πόλιν, τὴν ἔωλον κολακείαν, τὴν ματαίαν τύρβην, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα οἶδεν ἢ σὴ τελειότης» ἐν μόνον οἶδα καὶ ὀρέγομαι καὶ ζητῶ νὰ ζῇ ὁ ἅγιος Ἀρτῆς καὶ ὁ Βιζύης καὶ νὰ ἀνταμωθοῦμεν νὰ κάνωμεν ἐπαναλήψεις» (ἐπιστολὴ 1). Εὐτράπελος, εὐφρέστατος καὶ μουσικὸς ἄριστος φαίνεται ὅτι διήρχετο μακαρίως τὸν βίον αὐτοῦ ἐν Κ/πόλει ἐν στενῷ κύκλῳ φίλων τοὺς ὁποίους μάτην ἐν τῇ ἐρημίᾳ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ ἀναζητεῖ καὶ εὐχεται νὰ ἐπανίδῃ «νὰ κάνωσιν ἐπαναλήψεις».

Εἰς τὴν Μητρόπολιν Βιζύης προήχθη περὶ τὰ τέλη τοῦ 1713. Τὴν 20 Ἰανουαρίου τοῦ 1714, μικρὸν μετὰ τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἔδραν τῆς Μητροπόλεώς του, ἀναγγέλλει εἰς τὸν Ἀρτῆς τὰ τοῦ ταξιδίου αὐτοῦ καὶ τὴν γενομένην εἰς αὐτὸν θερμὴν ὑποδοχὴν ἐκ μέρους τοῦ ποιμνίου ἐπιλέγων: «Οἱ χριστιανοί μου, ἃς ἔχουν τὴν εὐχὴν σας, μὲ ἐδεξιώθησαν μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ εὐλάβειαν, ὁμοίως καὶ οἱ ἔξω τόσον ἀγάδες, ὅσον καὶ οἱ ἔξουσιασταί». Κατὰ ταῦτα ὁ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ ὑποδηλούμενος ¹⁾ χρόνος τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Βιζύης Ἰωακείμ (1708—1717 καὶ 1718) ἀνατρέπεται.

Κατὰ Ὀκτώβριον τοῦ 1717 εὐρίσκεται ὁ Βιζύης ἐν Ἀδριανουπόλει ὁπόθεν γράφει τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἐπιστολὴν εἰς τὸν Ἀρτῆς (ἀριθ. 9) ὑποσημειῶν ὅτι ἀποστέλλει τὸν διάκονον αὐτοῦ εἰς Κ/πολιν ἵνα διὰ ζωῆς φωνῆς ἀναγγεῖλῃ τὰ κατ' αὐτὸν καὶ ἐπιλέγων νὰ γράφῃ αὐτῷ εἰς Ἀδριανουπόλιν. Φαίνεται ὅτι ἐγκατέλειπε τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ, ἄγνωστον διὰ τίνας λόγους καὶ ἀπεσύρθη εἰς Ἀδριανουπόλιν: τὸ τοιοῦτον εἰκάσομεν πρῶτον ἐκ τῆς λαβούσης χώραν καθαιρέσεως αὐτοῦ ²⁾ μετὰ τὸ 1718 (διότι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ὑπογράφεται εἰς τι ἐγγράφον ὡς Βιζύης Ἰωακείμ) καὶ δεύτερον ἐξ ὧν ἀναφέρει ὁ τότε μέγας τῶν Πατριαρχείων ἀρχιδιάκονος Νεόφυτος γράφων κατὰ Σεπτέμβριον (24) τοῦ 1720 τῷ ἁγίῳ Ἀρτῆς καὶ γνωρίζων αὐτῷ τὸν τε θάνατον τοῦ Βιζύης Ἰωακείμ, τὴν προαγωγὴν τοῦ μεγάλου ἀρχιδιακόνου Παρθενίου εἰς τὴν μητρόπολιν Βιζύης, καὶ τὸν διορισμὸν αὐτοῦ εἰς τὴν μεγάλην ἀρχιδιακονίαν, ἀντὶ τοῦ προαχθέντος Παρθενίου οὕτω: «Θέλει γινώσκει ἡ ἀξιάγαστός σας κορυφή, ὡς ἀποθανόντος τοῦ μακαρίτου Βιζύης κυρ Ἰωακείμ ἐν τῇ

1) «Θρακικά», τ. στ' σ. 55 σημ.

2) Ἡ καθαιρέσις αὐτοῦ εὐρηται ἡμτελής ἐν Κώδ. τοῦ Κριτίου Α' σ. 235 «Θρακικά», ἐνθ' ἄνωτ.

φ υ γ ῆ, ἐγένεν ὁ ἀρχιδιάκονος κυρ Παρθένιος Βιζύης ¹⁾ καὶ μὴ ἔχοντας ὁ πάτριάρχης κανένα ἄξιον πρόσωπον ἐδικὸν του νὰ κάμῃ ἀρχιδιάκονον, ἤθελε νὰ κάμῃ ἄλλο παῖσωπον καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὅλοι κοινῶς ἐζήτησαν ἐμὲ τὸν ἐλάχιστόν σας δοῦλον ἀπὸ τὸν γέροντά μου ἅγιον Χαλκηδόνας καὶ μὲ ἔφερον εἰς τὸν πατριάρχην καὶ μὲ ἔκαμεν διὰ τῶν πανιέρων σας εὐχῶν εἰς ἀρχιδιακόνον του» (ἐπιστολὴ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ Ἀρτῆς). Ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ ἀρχιδιακόνου ὅτι «ἐν τῇ φωνῇ» ἀπέθανεν ὁ Βιζύης, ἐξηγεῖ καὶ τὸν λόγον τῆς ἐπιβληθείσης αὐτῷ ποινῆς, ὅτι παραιτήσας τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ δι' ἄγνωστους λόγους ἀδικαιολογήτους ὑπεβλήθη εἰς τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, ἀρθείσης μικρὸν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, ὡς βεβαιοῦται ἐκ σημειώματος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 59 (σ. 382) κώδικος τῆς

1) Τοῦ ἀπὸ Μεγάλου ἀρχιδιακόνου εἰς τὴν Μητρόπολιν Βιζύης προαχθέντος τῷ 1720 εὐρηται ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τοῦ Ἀρτῆς ἡ ἐξῆς ἐπιστολή: «Τῷ πανιερωτάτῳ... ἁγίῳ Ἀρτῆς κυρ Νεοφίτῳ...

Εἴη υγιαίνουσα ἡ ὑμετέρα πανιερότης καὶ τῇ ἐξ ὕψους βοηθείᾳ διαφυλαττομένη ἐκ παντὸς λυπηροῦ συναντήματος εἰς βαθύτατον γῆρας πρὸς καταρτισμὸν τοῦ θεοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῇ λογικῷ ποιμνίῳ. Τὸ πρὸς τὴν ὑμετέραν πανιερότητα δουλικὸν μου γράμμα εἶνε πρῶτον μὲν νὰ ἀπονέμω αὐτῇ τὴν ὀφειλομένην μοι δουλικὴν προσκύνῃσιν, δεύτερον δὲ νὰ φανερώσω τὴν ἄκραν χαρὰν καὶ εὐφροσύνην ὅπου μοῦ ἔδωκεν ἡ υγιεινὴ αὐτῆς κατάστασις καὶ τὸ κατευδιδόν της εἰς τὴν ἐπαρχίαν της, τὰ ὅποια καὶ παρ' ἄλλων μὲν, πρὸ πάντων δὲ ἀκριβέστερον ἔμαθον παρὰ τοῦ δούλου της Ἰωάννου. Χάρις τῷ σωτήρι Θεῷ ὅπου τὴν ἐλύτρωσεν καὶ ἀπὸ τὴν συμβῆσαν αὐτῇ καθ' ὁδὸν νόσον, τῆς ὁποίας ἡ πρὸς ἐμὲ τὸν εὐτελεῖ δούλον εἰδησις λύτην οὐ τὴν τυχοῦσαν μοι προὔξενησεν· ἀλλὰ συλλογιζόμενος ὡς τὰ δοκοῦντα ἡμῖν κατὰ ἐπόμενα εἶνε κατὰ συγκώρησιν τῆς θείας προνοίας τοῖς φιλαρέτοις καὶ κατὰ Θεὸν ζῶσι, τοῦτο μὲν πρὸς μέλζονα ἀμοιβὴν καὶ ἀντιμισθίαν, τοῦτο δὲ πρὸς ὑπόδειγμα τῆς καρτερίας καὶ ὑπομονῆς αὐτῶν, οἷος χριστομιμήτης καὶ ἀληθῆς ποιμὴν ὑπάρχει ὁ σεβασμιώτατός μοι πατήρ καὶ δεσπότης ἅγιος Ἀρτῆς, διέλυσά ταῦτα, ἐννοῶ τὸ νέφος τῆς ἀθυρίας καὶ εἰς παραμυθίαν μετέβαλον, ἐκ καρδίας δεόμενος τῆς θείας εὐσπλαγχνίας νὰ διατηρῇ τὴν σὴν θεϊότητα ἀγευστον εἰς τὸ ἐξῆς πάσης νόσου καὶ κακώσεως· ἀντιβολῶ δὲ θεομῶς τὴν ὑμετέραν πανιερότητα νὰ ἔχῃ κάμει τὸν ἐλάχιστον αὐτῆς δούλον συναριθμοῦμενον εἰς τὸν καὶ τάλογον τῶν δούλων της, εὐρισκόμενον εἰς τὴν σκέπην καὶ ὑπεράσπισιν της καὶ ἀπουσίας σωματικῶς καὶ τοπικῇ διαστάσει. Ὁ δὲ τοῦ ἔλεους χορηγὸς ἐλεήσει καὶ ἀξιώσει με προσυνῆσαι τὸ ἔνθεον σκῆνος τῆς θεοπροβλήτου σου πανιερότητος τῇ ἐλπυζομένῃ καὶ τριποθήτῳ ταχείᾳ ἐνταῦθα παρουσίᾳ τῆς σῆς θεϊότητος.

Εἴησαν δὲ μοι αἱ θεοπειθεῖς αὐτῆς εὐχαὶ ἀρωγαὶ καὶ σωτήριοι ἐν παντί βίῳ.

αριθ' Δεκεμβρίου ιε'

ὁ ἐλάχιστος τῆς ὑμετέρας πανιερότητος δούλος

Ἀρχιδιάκονος Παρθένιος

πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Καίρου ταῦτα διαλαμβάνοντος· «αὐτὸς (1720) Αὐγούστου 15 ἔδωσε τὸ κοινὸν χρῆς ὁ Βιζύης Ἰωακείμ καθηγημένος... ἐσυγχωρήθημεν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν, οὐκ ἔφθασε δὲ νὰ τὴν ἰδῇ τὴν ἀθώωσιν του» (ἐπετηρὶς Βυζ. Σπουδῶν Δ (1927) σ. 170).

Ὡστε ἐκ δύο συγχρόνων ἀσφαλῶν πηγῶν, τῆς ἀνωτέρω μνησθείσης ἐπιστολῆς τοῦ ἀρχιεπισκόπου Νεοφύτου, καὶ ἐκ τοῦ σημειώματος τοῦ Καίρινου κώδικος, τὸ ὁποῖον ἐγράφη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι ὑπὸ τοῦ Νικαίας Γερασίου, μανθάνομεν ὅτι ὁ Ἰωακείμ ἀπέθανε τὴν 15 Αὐγούστου τοῦ 1720. Ἐσφαλμένως ὅθεν ὁ Ἀμασίας Ἀνθίμος εἰς τοὺς ἀρχιερατικοὺς Καταλόγους τὴν ἀρχιερατείαν τοῦ Βιζύης Ἰωακείμ ὀρίζει ἀπὸ τοῦ 1717—1730. Ἐκ τούτου καὶ ὁ Γεδεὼν¹⁾ τὴν καθαίρεσιν τοῦ Βιζύης Ἰωακείμ ὑποθέτει γενομένην μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1725—1730· ἀπαριθμεῖ δὲ ὁ αὐτὸς Γεδεὼν μετὰ τὸν Ἰωακείμ τὸν Ἰερώνυμον ἐνῶν ἐκ τοῦ προμνησθέντος γράμματος τοῦ μεγάλου ἀρχιεπισκόπου Νεοφύτου μανθάνομεν ὅτι τὸν Ἰωακείμ διεδέχθη ὁ μέγας ἀρχιεπίσκοπος Παρθένιος.

Ὁ Βιζύης Ἰωακείμ Ἀλαμπάσης καταλέγεται μεταξὺ τῶν δοκίμων μουσικῶν τῆς ἐποχῆς του· τούτου μουσικὰ ἀνέκδοτα ἔργα κεῖνται εἰς τοὺς λαυριωτικούς κώδικας Θ153 φ. 295 (χερουβικά) καὶ Θ154 (κοινωνικά), εἰς κώδικας τῆς μονῆς Ξηροποτάμου 309 (2871)²⁾ φ. 281 (κοινωνικά ἐπ' ὀνόματι Ἰωάννου Βιζύης), 370 (2392) φ. 91—92 (χερουβικὸν καὶ κοινωνικὸν) καὶ 372 (2935) φ. 169 (χερουβικά) καὶ εἰς κώδ. τῆς μονῆς Βατοπεδίου³⁾. (Ἰδ. καὶ «Θρακικά» τ. Δ', 371).

Ὁ Ἰωακείμ διεκρίνετο μεταξὺ τῶν ἀρχιερέων δια τὴν παιδείαν αὐτοῦ. Τούτου πῶς εἶται μία ἐπιστολὴ εἰς τὸν Ἱεροσολύμων Χρυσάνθον (Σά-
α, Μεσαιων. Βιβλ. Γ', 524) καὶ αἱ ἐξῆς εἰς τὸν Ἀρτίης Νεόφυτον.

1

Τῷ δεσπότη μου ἀγαπητῷ ἀδελφῷ καὶ περιποθήτῳ ἀγίῳ Ἀρτίης κυρίῳ Νεοφύτῳ τὴν ἐδλαβητικὴν προσκύνησιν καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν

1) Ἐπισημειώσεις συμπληροῦσα τὰ περὶ τῶν μητροπολιτῶν Βιζύης καὶ Μηδείας ἐν Ἐκκλ. Ἀληθείᾳ τ. Γ', 420.

2) Ὁ ἐν παρενθέσει ἀριθμὸς εἶναι ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς τοῦ γενικοῦ Καταλόγου, ὁ δὲ ἄλλος τοῦ Κώδικος.

3) Σωφρονίου Εὐστρατιάδου καὶ Ἀρκαδίου Βατοπεδίου, Κατάλογος τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ Βατοπεδίου ἀτοκεμένων Κωδίκων σ. 275.

ὁ Βιζύης Ἰωακείμ ἀπονέμει. Ἐφθασα εἰς τὴν μικρὰν μου παροικίαν, τῇ ἀρωγῇ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐδοδόμενος καὶ τῶν θεοπειθῶν σὰς ἀγίων ἐρχῶν, ἐπέρασα εἰς τὸν δρόμον πολλὴν ψυχραν, ἀλλ' ὁ πόθος ὁ διακαὴς ἐμῶν ὥσπερ τις σπινθὴρ ἀνάπτων ἐν τῇ καρδίᾳ μου οὐκ εἰσέ με νὰ ψυχρανθῶ. Εἰς δὲ τὸν δρόμον ἔκλαια ἀπαραινόμενος διὰ τὸν χωρισμὸν σὰς, καὶ νῦν δὲν ἀναπαύομαι, μάρτυς ὁ Κύριος, ἀλλ' αἰ νοερώς αὐτὴν κατασπάζομαι τοῖς ἰνδάλλμασι καὶ σνομιλῶ καὶ σννεφραίνομαι ἀντιβολῶ νὰ ποιῇ τὰ ὅμοια καὶ νὰ ἐνθυμᾶται τοῦ Βιζύης, καθὼς αὐτὸς τοῦ ἁγίου Ἀρτίης, εἰ καὶ νεβρὸς πρὸς λέοντα, κατὰ τὴν παροιμίαν. Σὰς ἔγραψα ἀπὸ τὴν Τζουρλοῦ, ἀμὴ δὲν ἤξεύρω ἂν ἔφθασεν εἰς χεῖρας τὸ γράμματιον. Ἰδοὺ ὁποῦ στέλλω ἑκατὸν λουλάδες καὶ κατὰ τὸ καστιχάκι θέλει πάρεται τὸν κόπο νὰ δοθῶν κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν. Παρακαλῶ νὰ παραγγείλετε τὸν κυρίτση **Κωνσταντῖνον τὸν δραγουμάνον**, ὃν ἡδέως καὶ περιχαρὼς κατασπάζομαι, νὰ μὲ ἔχη εἰς εὐνοίαν δι' ἀγάπην σὰς· ὁμοίως καὶ τὸν τζελεμπῆ κυρίτση **Δημητράσκον**, ὃν ἐρχόμενος κατασπάζομαι, ὅταν εἶναι χρεῖα νὰ μᾶς ὑπερασπίζονται. Ἐγὼ ἐνταῦθα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐκτραγωδῶ· ἡ δὲ σὴ μου μεγαλεμφυῖα θέλει μοῦ σημειώσει πρῶτον μὲν τὴν ἀγαθὴν καὶ ἐφετῆρ μοι ἐργίαν της, εἰτα καὶ εἴ τι ἄλλο εἶνε ἀκοῆς ἄξιον εἰς παραμυθίαν καὶ ἀναψυχὴν, ὅπερ μὴ ἀποτίχω ἐκλιπαρῶ. Οἱ χριστιανοὶ μου, ἂς ἔχουν τὴν ἐλπίδα σὰς, μὲ ἐδεξιόθησαν μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ εὐλάβειαν, ὁμοίως καὶ οἱ ἔξω τόσον ἀγάδες, ὅσον καὶ οἱ ἐξουσιασταί· σχεδὸν ἦτον ὅλοι ἄρρωστοι καὶ τοὺς ἐπισκέπτω καὶ εἶδον οὐ μικρὰν τὴν θεραπείαν καὶ μὲ ἔχουν μελέκ κιτι. Ὡ καὶ τάχα νὰ σὰς ἰδῶ; ἄμποτες ὁ Κύριος νὰ μᾶς ἀξιώσει νὰ ἀνταμωθοῦμεν. Γράψε μοι γράψε μοι διὰ τὸν Θεὸν καὶ πάλιν ἐγὼ θέλω σὰς γράφει ἕως οὗ ζῶ. Ὁ Βιθυνίας ὁ ἔξω εἶνε πολλὰ ψυχραμένος μὲ τοῦ λόγον μου, καθὼς ἀπὸ πολλὰ τεκμήρια ἐβεβαιώθη, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν «κῶνωπος ἐλέφας ὄνειδος οὐκ ἀλεγγίξει»· ὅμως ἡ ἐλπίς μου ἐπὶ Κύριον πολλάκις ὅμως ἡ ἄμαζα τὸν βοῦν ἐκφέρει καὶ ταῦτα ἐν ὀλίγῳ. Τὸ γράμμα σὰς μὴ ἔχητε ἔννοιαν ὁποῦ νὰ παραπέση διδόντες το εἰς χεῖρας τοῦ σνντοπίτη μας, ἀλλ' ἔρχεται ἀδόλως εἰς χεῖράς μου· ἔχω γὰρ παραγγέλιαν πολλήν. Τὸν ἄρχοντα κυρίτσην **Δημήτριον** ἐρχόμενος χαιρετῶ τὴν φαιελίαν σὰς τὴν ἐδλογημένην εὐχομαι· ἐξόχως τὸν εἶδον μοι τότε ἀγαπητὸν **Φραντζέσκον** τὸν ἀνεψιὸν σὰς ἐρχόμενος χαιρετῶ. Μὴ εἰσὶν με ἀνοίκον τῶν αὐτόθι ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων πῶς διακείται καὶ πῶς εἶνε ἡ αὐτῶν κατάστασις. Ἐγὼ πάλιν λέγω καὶ ἐκτραγωδῶ οἰμώξην τὴν πόλιν, τὴν βουλὴν κολακείαν, τὴν ματαίαν τύρβην καὶ τὰ ἄλλα ὅσα οἶδεν ἡ σὴ τελειότης· ἐν μόνον οἶδα καὶ ὀρέγομαι καὶ ζητῶ νὰ ζῇ ὁ ἄγιος Ἀρτίης καὶ ὁ Βιζύης καὶ νὰ ἀνταμωθοῦμεν νὰ κἀνωμεν ἐπαλάγησαι· ναι, ναι, μὴ τὴν ἀλήθειαν· ἀκορέστως γράφω ὁ πτωχὸς καὶ

ἔστω μοι συγγνώμη, ἀδελφῶν μου φίλτατε καὶ ἐρασμιώτατε· οἱ χρόνοι τῆς ἡμετέρας πανιερότητος εἴησαν θεόθεν πλείστοι μετὰ πάσης εὐδαιμονίας. Τὸν ἅγιον Ἀνδριανουπόλεως, ἂν εἴνε αὐτοῦ ἔτι, ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι καὶ τὸν ἀπαντεχένω.

αψιδ' Ἰανουαρίου κ'

Τῆς ἡμετέρας πανιερότητος ὅλος ἐξηγημένός καὶ
ἐν Χριστῷ αὐτῆς ἀγαπητὸς ἀδελφός

† Ὁ Βιζύης Ἰωακείμ

2

Χριστὸς ἀνέστη.

Τῷ δεσπότῃ μου πανιερωτάτῳ καὶ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ ἁγίῳ Ἀρτίῃ κτθ Νεοφύτῳ τὴν προσήκουσαν πρόσρησιν καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν μεθ' ὅσης ἡδονῆς καὶ ἡδύτητος.

Καὶ ὅτως, νῆ τὴν ἀλήθειαν, ἄνυχος ἐστὶν ὁ χάρις καὶ τὸ μέλαν, ἀλλ' αἱ συλλαβαὶ καὶ αἱ λέξεις, αἱ τοὺς λόγους σημαίνουσιν οἶωνε ὡς ψυχὴ διατελοῦσι τοῦ χάριτος, ὡς ὑποκείμενον τοῦ λόγου, καθὰ φαίνεται τοῖς λογικενομένοις, ἢ καὶ οὐ πάντῃ ἀληθὲς κατὰ τὸν φιλόσοφον. Ἀμέλει ἢ σὴ μου πανιερότης οὐ μόνον ὅτι τὸν χάριτην ἄνυχον ἠθέλησε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ἕως τοῦ ἰὺν τυγχάνω ἀνήκοος τῶν νέων δραμάτων, διότι οὔτε ζῶσαν ἐπιστολὴν ἐθεασάμην, οὔτε νεκράν, οὔτε ποῖος εἶνε ὁ καλὸς προσεστὼς, οὔτε ποῖος ὁ κακός. Καὶ λοιπὸν εἴγε τῆς ἐπιστολῆς σας. τάχατες ἂν εἴμουν ἐγὼ δὲν ἤθελα περιγράψει πάντα λεπτομερῶς; ἀμὴ ἐβαρύνθη; βέβαια· ποῖος πρὸς ποῖον; ἢ ἐν Χριστῷ ὁμῶς ἀγάπη, κατὰ τὸν Παῦλον, πάντα στέγει, πάντα ὑπομένει, οὐ περφεύεται καὶ τὰ ἄλλα. Γράφει ὅτι ἐπιπολαίως τὴν ἀγαπῶ καὶ ὥσπερ νὰ ἔλεγεν ὅτι ἐπιπολαίως με ἀγαπᾷ καὶ δῆλον ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι γλίσχομαι καὶ οὐδεὶς ὁ βοηθῶν. Γράψε μοι πρὸς θεοῦ καὶ γράψε ἀπὲ ἄλλο πρόσωπον διὰ χειρὸς τοῦ **Φραγγίσκου**, ὃν καὶ εἶχομαι, τὴν κατάστασιν τοῦ ὁσπητίου, καὶ τί θέλωμεν νὰ δίδωμεν οἱ πτωχοὶ μητροπολίται ἡμεῖς, δὲν λέγω διὰ τοὺς μεγαλοπολίτας, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται. Ἐγὼ εἶμαι πολλὰ ὀλιγόφίλος, τὸ μὲν διὰ τὸν κόρον, τὸ δὲ διὰ τὸν φόβον· ἀμὴ ὅταν ἀποφασίσω νὰ κάμω φίλον, τόσον τὸν ἔχω ὅπου, κατὰ τὸν φιλόσοφον, ἄλλον Ἰωάκειμον, καθὼς καὶ τὴν εὐετέραν μεγαλόνοϊαν, ἐπὶ Θεῷ μύρο-
τυρι, καὶ λογιάζε, ἀδελφέ, τὸν Ἰωακείμ ἄλλον Νεόφυτον, καὶ πῶς ὅταν

σὰς ἐνθυμηθῶ δὲν λείπει ὅπου νὰ μὴν κλαῖσω ἀπαρηγόρητα, ὅχι ἄλλο, παρὰ ὅπου δὲν ἤμεσθεν σιμὰ νὰ βλέπωμεσθεν καὶ νὰ ἔχωμεν τὴν συνομιλίαν. ὦχ. ὦχ. ἀλλὰ καὶν τοῦτο δυσχερὲς διὰ τὴν περίστασιν, ἃς ἔχω πάντοτε σεβάσμιόν σας νὰ παρηγοροῦμαι ὁ δέστηνος. Ἐχάρην καὶ διὰ τὸν ἅγιον Σμύρνης, ὁμῶς τί διάφορον ὅπου δὲν τὸν βλέπω; ἐπειδὴ καὶ ἐξηράνθη ὡς ὄστρακον ἢ ἰσχὺς μου. Ἔλαβον καὶ προτιήτερα ἄλλην ἐπιστολὴν ἣτις ἦτον μουλαπτιλίδιον καὶ εὐχαριστῶ. ἔλαβον καὶ τὴν ἱερὴν βοτάνην καὶ ἐπερευχαριστῶ. Παρακαλῶ νὰ μὲ ἔχη εἰς καλὴν διάθεσιν καθὼς ἐγὼ τὴν ἔχω, καὶ ἃς παραβλέπῃ τὰ μερικὰ ἰδιώματα, ὅτι ἀνθρώπινόν ἐστι τὸ ἁμαρτάνειν ἢ λόγῳ ἢ καὶ ἔργῳ. Ἀγαποῦσα νὰ μάθω καὶ διὰ τὸν Κοροσκογκόλορον πρῶττει ταπεινῶς ἢ οὔ; τὸν ἄρχοντα **Βεντούραν** ἠδέως καὶ περιχαρῶς κατασπάζομαι· ἤθελα νὰ γράψω αὐτο-
πρόσωπον ἐπιστολὴν ὁμῶς διὰ σοῦ καὶ διὰ σὲ ἃς με ἀγαπᾷ, ὡς ἐγὼ τὴν αὐτοῦ εὐγένειαν. Οἱ Γαλιταῖοι, ὅποιοι καὶ ἂν εἴνε ὅπου με χαιρετοῦν, καὶ γὰρ αὐτοὺς ἀντασπάζομαι. Εἶχον μοι διὰ τὸν Θεόν καὶ ἐνθυμῶν τοῦ Ἰωακείμου, καὶ ἃς ἔχω σεβάσμιόν σας νὰ μάθω τὴν ἐφετὴν μοι ὑγείαν σας, ἢν δώῃ Κύριος ἐς μακραίωνας.

αψιδ' Ἀπριλίου ε'

Τῆς ἡμετέρας ἀξιαγασίου πανιερότητος ἐν Χριστῷ

ἀγαπητὸς καὶ περιπόθητος ἀδελφός

† Ὁ Βιζύης Ἰωακείμ

3

Πανιερώτατε, λογιώτατε, καὶ αἰδεσμιώτατε μητροπολίτα ἅγιε Ἀρτίῃ κτθ Νεοφύτε, ἐμοὶ δὲ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὲ καὶ παμπόθητε, πεφιλημένε καὶ ἐρασμιώτατε, τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἐλλόγιμον καὶ πανίερον κορυφὴν μετὰ πόθου καὶ ἐπερβαλλούσης ἀγάπης ἀκορέστως καὶ ἀμφιπεριέλεγκτως κατασπάζομαι ἐν ἁγίῳ φιλήματι, ἢν ὁ Κύριος διαφυλλάττοι εἰς παμπόλλους δεκάδας εἰρηνικῶν περιόδων ἡλίον ἀμύην.

Τὸ τιμαλφέστατον καὶ ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμμα λαβὼν ἦσθην καὶ ἐπερήσθην διὰ τὴν ἐφετὴν μοι αὐτῆς ὑγείαν ἔγγων δὲ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ σημειωθέντα. Οὔτε φιλίαν ἀδικῶ, ὡς γράφει, ἀλλ' οὔτε τῇ σιωπῇ χροῶμαι· ὅχι, ὅχι· πῶς γὰρ οὔ; ὅπου ἐξότου ἢ διάστασις ἀμφοτέρων γέγονεν δὲν λείπει ὁ ἔρως τῆς καὶ ἡ ἄδολος φιλία ἐκ τῶν ὀμμάτων μου; ὅπου ὅση-

μέραι ὡς ἔσοπτρον πρὸς ὀφθαλμῶν τὴν ἔχω καὶ συνομιλῶ νοερώς αὐτῇ καὶ κορέννυμαι τῆς ἡδονῆς καὶ ὅλως διόλου φαντάζομαι τοῖς ἰνδάλμασι ; ὅπου δι' εὐφρόνους γλώττης τὰ αὐτῆς θαυμαστά προτερήματα ἄγω καὶ θαυμάζω τὰ εὐτακτα καὶ κοσμιώτατα ἡθῆ της, τὸ σοβαρόν, τὸ μεγαλοπρεπές, τὸ σιωπηλὸν (ὅτε οὐ δεῖ) καὶ τὸ εὐτολμόν καὶ στομυλόν (ὅτε δεῖ) καὶ τὸ δὴ θαυμασιώτερον αὐτῆς καὶ μνήμης ἄξιον καὶ ἐπαίνων γέμον τὸ σῶφρον καὶ χαρίεν πρὸς τοὺς φίλους καὶ οἶονε καταδεχτηκόν. ὦ καὶ πόσῃ χαρὰν ἔλαβον ὅτε ἀνὰ χεῖρας ἔλαβον τὸ σεβάσιμον αὐτῆς γράμμα· πόσῃ ἡδονὴν ὅτε τὸ ἡνοιξα, ἀλλ' ὅτε τὸ ἀνέγνων ; ὦ, ὦ, ἔχαιρον, ἐσκίρτοιν, καὶ εὐθὺς καὶ τὰ δάκρυα συνέτρεχον τῷ πάθει καὶ ὅλος ἔγινα, κατὰ τὸ λεγόμενον, λίθος ἐξ ἀνθρώπου, ὥσπερ τὴν Νιόβην. τοσοῦτον γὰρ ἡλλοιώθη. εἶτα μετὰ πολλὴν ὥραν ἐλθὼν εἰς ἐμαντόν, ὦχ, ἔλεγον, ὦ βίε ἄστατε, ὦ τύχη καὶ μοῖραι καὶ κλωθῶ, λάχσεις καὶ ἄτροπε, τί εἶναι τοῦτο ; δύο φίλους ἀπέκτησα καὶ ἐφύτενσα εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ ὁ μὲν εἷς ἐν Αἰτωλίᾳ, ὁ δὲ ἄλλος ἐν Σμύρνῃ καὶ ἐν Θράκῃ εἰς τόπον δίσβατον καὶ ἀνωφελῆ, ὅπου καὶ ἀπορία κομιστῶν καὶ ἐρημία πάντων ; φεῦ, φεῦ, ἴντα νὰ κάμω ; ὄφου, ὄφου, ἔλα, ἔλα, γλάκα γλάκα. τοῦτο κεῖνο, καὶ ἄλλα πρὸς ἀνάψυξιν τῆς πολλῆς μου ἀθυμίας. ἀμὴ τὸ πλεῖστον ὅπου ἡ ἄκρα μας μελαγχολία διασκεδάζεται εἶναι τὰ τῶν φίλων γράμματα καὶ μάλιστα τοῦ ἁγίου μου Ἄρτης. καὶ μὰ τὸν φίλιον ἔρωτα. πρὸς τοῦτοις λέγω ἀνθις, ὦ νέον φυτόν, ὅπου εἰς τὴν καρδίαν μου ἐφύτεύθη καὶ καθ' ἡμέραν ἀκούω πόνοους εἰς τὴν καρδίαν μου. ὦ Κύριε ἐλέησον. δὲν μὲ ἐφθάνεν νὰ ὀνομάζομεν ἄφιλος, καὶ ἅς τὸ ἔλεγον ὅποιος ἤθελεν, ἀμὴ νὰ ἔχω τόσον ἀγῶνα ; Αἰοπὸν πρὸς Θεοῦ γράφετέ μοι νὰ μανθάνω τὴν ὑγείαν σας, ἣν ἐπιθυμῶ νὰ ἀκούω, μάρτυς ὁ Κύριος, καὶ μὴν με συνορίζεσθε, ὅτι ἡξέυρετε καὶ τὴν γνώμην μου καὶ τὴν ἀμέλειαν, καὶ ἅς ἔχω συγγνώμην. Δὲν χορτένω θέλω νὰ γράφω περισσά, καὶ διὰ τοῦτο σιωπῶ. Οἱ χρόνοι δὲ αὐτῆς εἴησαν θεόθεν πλεῖστοι μετὰ πάσης εὐδαιμονίας καὶ μακροβιότητος.

ἄψις Ἰανουαρίου ιθ'

τῆς ἑμετέρας ἀξιαγίας πανιερότητος ὅλος ἐξηρητημένος

† Ὁ Βιζύης Ἰωάννης

Τῷ πανιερωτάτῳ ἐλλογιμωτάτῳ τε καὶ σεβασμιωτάτῳ μητροπολίτῃ

τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἄρτης κυρίῳ Νεοφύτῳ ὁ Ἰωάννης Βιζύης τὴν προσήκουσαν προσκέννησιν καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀπονέμει.

Ὁ τῆς ἡδονῆς ἀκούσας τὴν ἄφιξιν αὐτῆς εἰς Ἀδριανού εἶτα καὶ εἰς τὴν Κωνσταντίνον τοῦμπαλιν δ' ὅμως ἡνιάθην οὐ μετρίως ὅτι οὐκ ἡξίωσε με τιμαλφεστάτου αὐτῆς γράμματος, καὶ τὸ αἷτιον θαυμάζω τάχα λέγω ὁ πολλὰ μοι ἡγαπημένος κὺρ Νεόφυτος ἀμνήμων γέγονε τῆς φιλίας, ἢ τάχα, κατὰ τὸν Θεόφραστον, τὸ πολλὰ φιλοῦμενον αἷτιον γέγονε τοῦ μίσους ; εἰ μὲν καὶ προφασίζεται πῶς δὲν τῆς ἔργα, ἅς ἐρωτήσῃ τὸν ἅγιον Κνζίκον, ὡς διὰ μέσον τῆς αὐτοῦ πανιερότητος ἔργα εἰς πλάτος ἐπιστολὴν, ὅμως οὐκ οἶδα ἂν τὴν ἔλαβεν· ἐγὼ σὰς ἐκθειάζω καὶ δι' εὐφρόνους στόματος ἄγω τὸ σεβάσιμόν σας ὄνομα καὶ φιλικῶς διάκειμαι πρὸς αὐτὴν ὥς ἀναπνοῆς, διὰ τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ προτερήματα αὐτῆς. καὶ εἰ γράφετέ μοι εἰ μή, ὅλος ὅλως ἐξηρητημένος τῆς μακαριωτάτης ὑμῶν ψυχῆς εἰμί, καὶ ἐκλιπαρῶ ὅπως ἀξιώσῃ με σεβασμίου αὐτῆς γράμματος δημοποιοῦσα τὴν ἐφετιήν μοι αὐτῆς ὑγείαν. Χαίρω (νὴ τὸν φίλιον ἔρωτα) ὅτι ἔχει καὶ τὸν ἅγιον Σμύρνης αὐτοῦ (ὃν ἀκορέστως κατασπάζομαι) καὶ συνεπαραίνεται ὅπως ξυνωρίς ἀγία καὶ συνυγία ἀρίστη καὶ ζευγος ἀγιόλεκτον· μὴ με ἀλησμονεῖτε πρὸς Θεοῦ, ἀλλὰ γράφετέ μοι καὶ ἐντυχεῖτε ὑγαίοντες ἐν Χριστῷ τῷ Σωτῆρι Θεῷ.

ἄψις Σεπτεμβρίου α' ἱσταμένου

Ὁ Ἰωάννης

Τῷ δεσπότη μὲν πανιερωτάτῳ ἐλλογιμωτάτῳ τε καὶ αἰδεσιμωτάτῳ μητροπολίτῃ ἁγίῳ Ἄρτης κυρίῳ κυρίῳ κὺρ Νεοφύτῳ ἐν Χριστῷ ἀγαπητῷ καὶ περιποθήτῳ ἀδελφῷ, τὴν εὐλαβητικὴν προσκέννησιν καὶ τὸν κατὰ κόρον ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν σὺν πᾶσι τοῖς σωτηριώδεσι καταθημίσις ὁ Ἰωάννης.

Τὰ πάντεσσι καὶ χροσὰ γράμματα τῆς ἑμετέρας σεβασμιότητος ἔλαβον καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπιγνοὺς τὴν ἐφετιήν μοι αὐτῆς ὑγείαν ἡσθην καὶ ἐπερήσθην, ἣν ὁ Κύριος διατηροῖ ὑμῶν καὶ εὐθυμον εἰς παμπόλλους δεκάδας εἰρηλικῶν περιόδων ἡλίου εἰς ἔτη μαθουσαλία· ἐλυπήθην δ' ὅμως διὰ τὴν ἐπίδρομὴν ὅπου εἰς τὴν ἐπαρχίαν της γέγονε, καὶ κατὰ ἀλήθειαν συμπίσχω καὶ συνθλίβομαι σὺν αὐτῇ· ὅμως μὴ λυπᾶσθαι, ἀγαπητέ μοι, διὰ τὰ ἀνθρώπινα, ὅτι ὁ Θεὸς οἶδεν ὧν χρεῖαν ἔχομεν. Γράφετε ὅτι

Θ ρ ρ κ ι κ α Η'.

ἀδυνατεῖτε τοῦ γράφειν ἐκ μαθήσεως. Ἡράκλεις, ὥς ἀεὶ ταπεινώνεσθε μετριοφρονοῦντες, ὁ εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς σοφίας φθάσας, ὁ σοφὸς περὶ τὰ θεῖα καὶ τῆς χάριτος τό ἐννεάμουσον ὄργανον, ἀγκαλὰ καὶ τοῦτο εἶνε ἓνα τῶν σοφῶν ἰδίωμα, καθὼς ὁ Σωκράτης ἔλεγεν πῶς ἐν οἶδα ὅτι οὐκ οἶδα· ἡ γὰρ πολυμάθεια ταπεινοῖ, ὥς ἡ ἀμάθεια θρασύνει (ὥσάν τοῦ λόγου μου) τὸν ἄνθρωπον· εἰ τοίνυν ἡ ἑμετέρᾳ μεγαλόνοια γράφει οὕτως εἴτε παίζουσα ἢ καὶ σπονδάζουσα, ἀλλ' ἐγὼ τί νὰ εἰπῶ ὁ λαβύρινθος τῆς ἀμαθείας; Παρακαλῶ σας μὴ μὲ εἰρωνεύετε καὶ φθάνει με ἡ ὑπερβολικὴ μου μελαγχολία, ὅπου συλλογίζομαι πῶς ὁ ἄγιος Ἄρτης καὶ ὁ ἄγιος Σμύρνης οἱ κατ' ἐξοχὴν φίλοι μου διατρίβουσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὁ Ἰωάννης λείπει ἀπὸ τὴν μέσσην των ὄφου, ὄφου, ἴντα νὰ κάνω; θανμάζομαι, συλλογίζομαι, μελαγχολῶ καὶ σκάζω καὶ δὲν ἠξεύρω πῶς νὰ γένω· οἶδε τὸ καθαρὸν ὁμιᾶτι τοῦ παντεπόπτου Θεοῦ πόσα δάκρυα χύνω ὁσημέραι διὰ τὸν ἔρωτα καὶ τὸν πόθον σας· δὲν ψηφῶ, ἡγαπημένε μου, οὔτε κόπον, οὔτε ἔξοδα, μόνον τὰς πικρὰς διαβολὰς καὶ τὰς παραλόγους ὑποψίας μερικῶν, μάλιστα ὅπου τανῦν εὐρίσκονται πολλοὶ μυωκόμπται καὶ φθονεροὶ φῆσει καὶ χάσκουσι νὰ ἰδοῦσι ἄλλα καὶ νὰ εἰποῦσι ἄλλα καὶ νὰ πλέξωσι τὰ ἀπλεκτα καὶ νὰ κλώσωσι τὰ ἀκλώστα, ὄντες συνειθισμένοι νὰ ζῶσι μὲ αὐτὰ· ὅτου χάριν ἀπεφάσαισι νὰ ἰσχυράζω ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν καὶ νὰ τήκωμαι εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν φίλων μου καὶ νὰ λέγω μὲ τὸν Δαυὶδ «ἐμάκρυνας ἀπ' ἐμοῦ φίλον καὶ πλησίον». Καὶ ταῦτα μὲν ἐς τοσοῦτον. Περὶ δὲ τοῦ κοροσκογκόλογον τιμάσθω ἡ σιωπὴ· καιρὸς δὲν εἶναι· ἄς μὴ μᾶς παρακινᾷ νὰ ἀνοίξωμεν τὸ νέον κοντί, ἐπειδὴ καὶ ἐγέμωσεν καὶ φθάνει. Μὴ μὲ φοβερίζετε διὰ τρυφία καὶ κάσαις· ἔχω τὴν ἐννοίαν καὶ ἄς εἶνε ὑπομονὴ ἕως οὗ ἡ ἡμέρα διανύσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ καὶ οἱ ζέφυροι κάμουνσιν ἀρχὴν νὰ ἀναπνέουσιν καὶ αἱ ἀηδόνες νὰ κελαδοῦσι καὶ τὰ νερὰ νὰ κελαρίζουσι καὶ οἱ ψάλλται νὰ ψάλλωσι τὰ χαρμόσυνα, μᾶλλον δὲ τό, σιγησάτω πᾶσα σάρξ· νόει ἢ λέγω, καὶ ἔχω καὶ ἄλλα, ὅμως καιρὸς τῷ παντί. Παρακαλῶ νὰ μὲ παρηγορήσητε καὶ νὰ μὲ ἐνθυμηθῆτε, καὶ κάπου κάπου κέντα καὶ τὸν ἅγιον Ἀσίας διὰ σεβασμίου σας γράμματος διὰ νὰ μάθω τὴν ὑγείαν σας, ἣν δώῃ ἡμῖν Κύριος εἰς μακροαίαν ἀμήν.

αψιέ' Ὁκτωβρίου κα'

Τῆς ἑμετέρας ἀξιαγάστου πανιερότητος

ὅλος ἐξηρητημένος καὶ αἰθῆς

Ὁ Ἰωάννης

6

Χριστὸς ἀνέστη

Πανιερώτατε καὶ λογιώτατε μητροπολίτα τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ἄρτης κύριε κύριε κύριε Νεόφυτε, ἐμοὶ δὲ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ καὶ φίλων ἐξοχώτατε καὶ περισπούδαστε, τὴν ἑμετέραν φίλην μοι καὶ θεσπεσίαν ἀγιωτάτην κορυφὴν ἡδέως καὶ περιχαρῶς κατασπάζομαι ἐν ἀγίῳ φιλήματι· ἢ ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν χαρίζαιτο ὑγείαν καὶ εὐδαιμονίαν μετὰ πάσης εὐθυμίας καὶ μακροβιότητος. Πολλὲς καιρὸς εἶνε ὅπου δὲν σὰς ἔγραφα, ἀγαπητὲ μοι τὸ μὲν διὰ τὴν τοῦ τόπου δυσκολίαν, τὸ δὲ καὶ διὰ τὴν τῶν κομιστῶν ἀπορίαν· καὶ ἔστω μοι συγκνώμη παρακαλῶ· πῶς εἶμαι ὅλος ἐδικὸς σας, ἐλπίζω πῶς καὶ ἡ πανιερότης σας δὲν ἀμφιβάλλει, καὶ ὅπως διάκειμαι πρὸς αὐτὴν ὁ Κύριος ἔστω μάρτυς, ἀμὴ φαίνεται μοι πῶς ἐλησμονήσατε τοῦ Ἰωαννέμου· τοσοῦτον γὰρ παρελθόντος καιροῦ νὰ μὴν μοὶ γράψετε δύο στίχους γράμμα; μάλιστα ὅπου ἐσυνέβη, ἀπερ ἐσυνέβη· ὅμως ἠξεύρω πῶς εἴχετε πολλὰς φροντίδας, καὶ πῶς δὲν εὐρίσκεται καὶ ἄνθρωπος σιγοῦρος νὰ δώσῃτε γράμμα· τώρα δ' ὅμως σὰς παρακαλῶ νὰ μοὶ σημειώσετε τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ εἴ τι ἄλλο ὀρίσετε, πρὸ πάντων δὲ τὴν ἐφετηνὴν μοι ὑγείαν σας, ἣν δώῃ Κύριος ἐς μακροαίαν. Ἐχάρην εἰς τὴν ὑγείαν σας καὶ τὰ κουροῦπια καὶ ὑπερενχαριστῶ· ὁ Κύριος νὰ σὰς πολυετῇ· λάβετε κατὰ τῆς ὥρας μερικὰς λουλάδας καὶ μαζὶ μπουγιούρ.

αψισί' Ἀπριλίου ιθ'

Τῆς ἑμετέρας ἐλλογίμου πανιερότητος

ὅλος ἐξηρητημένος

Ὁ Βιζύης Ἰωάννης

7

Τῷ πανερολογιωτάτῳ μητροπολίτῃ Ἄρτης κυρίῳ Νεοφύτῳ τὴν προσήκουσαν πρόσρησιν ὁ Ἰωάννης ἀπονέμει.

Ἀλλ' ὅτι μὲν ἀπιστεῖτε, δῆλον ἐκ τῆς ἑμετέρας ἐπιστολῆς, δικαίως

δ' ὅμως μὰ Αἴα, ἐπεὶ οὐκ ἐληλύθατε ἐνταῦθα καὶ τὴν τοῦ τόπου τούτου ἀργαλέαν ὁδὸν καὶ δυσάντητον οὐκ ἐπεσκέψασθε· εἰ γὰρ ἐγυγνώσκετε, οὐκ ἂν κατεγινώσκητέ μου δοκησίαν· καὶ εἰ ἠπίστασθε, οὐκ ἐτεθείκητε πληγὴν ἐπὶ πληγῇ· ὅτι δὲ καὶ ἡ τῶν πραγμάτων τάξις παρεστράπη, ἐνταῦθα παντί που δῆλον· οὐδένα γὰρ εἴροιστε ἂν ἐκ τῆς Βιζύης αὐτόθι ἄνθρωπον, οὔτ' ἔμπορον, οὔτ' αὖ ναύτην, εἰ μὴ που σκνιτόρραφόν τινα, ἢ κερამέα, τὸν μὲν ἔνδον τῆς πόλεως ἐν παραβύστω οἰκοῦντα, τὸν δ' ἔξω που τῶν προαστείων ταύτης διατρίβοντα· οὐκ ἔστιν, ὃ φιλότις, οὐκ ἔστιν ἡ Βιζύη Ἰωάννινα, οὔτ' Αἰτωλία καὶ Λάρισσα, ἀλλὰ πάντες οἱ ἐνταῦθα γεωργοὶ εἰσι διὰ παντός, καὶ κατὰ γε τὸν Ὀμηρον οὐκ ἐν πολέμῳ ἦν ἐναγίδμιος ὧδέ τις· οὐκ ἐνὶ βοιλῇ· εἰ δ' αὖ ἀπιστεῖτε, καὶ τοῦτο ὑπερενφράνομαι τὸ πέρα πίστεως εὐτυχεῖν· πῶς δὲ καὶ ἐγνωτίω, ὥς ἔρησθα, σύμφημι, καὶ χάρις ὅτι πλείστη τῇ σῇ τελειότητι ἢ διάτορόν τι ἀνακράξασα, ἔξυπνόν με πεπόηκε, καὶ ἰδοὺ γράφω καὶ γράψω, καὶ παρακαλῶ καὶ παρακαλέσω ἵνα μὴ τὰ τῆς ἡμῶν φιλίας τεκμήρια λάβῃ· πέρας· ἔρρωσο.

αψιστ' Ἰουνίου ἱσταμένον

Τῷ δεσπότῃ μου πανιερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ μητροπολίτῃ ἀγίῳ Ἀρτίῳ κυρίῳ κυρίῳ κὺρ Νεοφύτῳ τὴν ἐλλαβητικὴν πρόσσρησιν καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ὁ Ἰωάνκειμος.

Ἐγραψα καὶ οὐκ ἠξιώθην ἀποκρισεως, νῦν δ' αὖ γράφω (τολμᾷν γὰρ ἀνάγκη, κἂν τύχω κἂν μὴ τύχω, κατὰ τὸν Εὐριπίδην) καὶ ἀξιῶ ἡμᾶς νὰ μὴ παραβλέψηται τὴν ἐντέλειάν μου· πῶς εἰμαι μάταιος, ἀχρεῖος καὶ ἀνωφελὴς ὁμολογῶ, ἀλλὰ πιστὸς φ' ὅς γε τὸν γίλιον (ἔρωτα)· ἂν σᾶς ἔσφαλα δὲν τὸ γνωρίζω γράψατε καὶ ἐλέγξατε καὶ δέχομαι ἂν εἰπῇτε πῶς εἰς τὰ ἐνσκήψαντα ἡμῖν ἐκεῖνα περιστατικά· δὲν ἦλθα, δὲν πταίω, διότι εἰς ἄλλους ἐγράφετε, πρὸς ἡμᾶς δὲ οὔ· ἂν μὲ ἐγράφετε καὶ δὲν ἤρχουμι εἶχετε λόγον, ἀμὴ ἐγὼ εὐθὺς ἤκουσα καὶ τὴν σύγχισιν καὶ τὴν κατάστασιν, ὅμως παρακαλῶ νὰ μοὶ συγχωρήσητε καὶ νὰ ἔχετε εἰς τὸν κατάλογον τῶν φ' ὧν ἡ πανιερότης σας ἐγνωρίσατε πῶς σᾶς ἀγαπῶ κατὰ Θεὸν καὶ ἐλπίζω πῶς δὲν σᾶς λαγθάνει, ἀμὴ διατὶ μὲ ἀπορρίπτετε; διατὶ μὲ

ὥστερεῖτε τοῦ ἔφετοῦ μοι; δὲν εἶναι ἄδικον τέτοιον πύργον τῆς φιλίας νὰ τὸν χαλάσητε; μὴ πρὸς Θεοῦ· μὴ πρὸς τῆς ὑμετέρας τελειότητος· εἰς τόσον δὲν ἐχρειάσθητε ἰδιοχειρῶς νὰ γράψετε, ἀλλὰ ἐβάλετε ἄλλους· ἐγὼ ὅμως διὰ τὰ δέχομαι· νικᾷ γὰρ με τὸ φίλτρον· ἀνάπτει ἡ φλόξ τῆς ἀγάπης, σπαράζονται τὰ σπλάγχνα μου, καὶ μόρτις ἔστω ὁ Κύριος, πῶς πάσχω ἀνιάτως διὰ τὴν ἀγάπην σας· ταπεινὸς ἀληθινὰ εἰμαι καὶ οὐκ εἰμι ἄξιος, ὅμως μὴ θαυμάσητε, ὅτι οὐδὲν τῶν μεγάλων ἀδόκιμον, οὐδὲ ἀβασάνιστον· ἔπεται γὰρ φέσει τοῖς μὲν ταπεινοῖς τὸ ράδιον, τοῖς δὲ ἐψηλοῖς τὸ δόσκητον, καθὼς που λέγει ὁ μέγας Γρηγόριος. Λάβετε ἐν τουλουμάκι τυρὶ καθάρτικον καὶ μερικὸν λουλάδες, καὶ γράψετε μοι καὶ ὀνειδίσατέ με καὶ εἴ τι ἄλλα ὁρᾶτε γράψετε, μόνον γράψετε· οἱ χρόνοι τῆς ὑμετέρας πανιερότητος εἴσαν θεόθεν πλείστοι μετὰ σωτηρίας· εἰς τόσον καυχῶμαι καὶ φιλοτιμοῦμαι ὅτι ὥσπερ τὸν Ἰωάνκειμον δὲν ἔχετε ἄλλον ὅμοιον φίλον, ἀπὸ τοῦς ραζωρούους φημί καὶ ὅχι τοῦς λαϊκοῦς. Ὅλος ἐξηρημέρος τῆς μακαρίας ἡμῶν ψυχῆς (καὶ θέλεις καὶ δὲν θέλεις) καὶ αὐτὸς ὁ ἐδικὸς σας

Ἰωάνκειμος

αψιστ' Ὀκτωβρίου κ'

Τῷ πανιερωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ ἀγίῳ Ἀρτίῳ κὺρ Νεοφύτῳ τὸν ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν ἐν ἀγίῳ φιλίῳ.

Τὴν ἐξήραστον καὶ χαριτάβοντον αὐτῆς ἐκομισάμην ἐπιστολήν, ἧς τὸ κάλλος τῶν νοημάτων καὶ τὴν εὐπρέπειαν ἐπερεθαύμασα· (τὶ μὲν τῶν σῶν οὐ θαυμαστόν; τὶ δ' οὐκ ἐπαινετόν;)· ἤρκα γὰρ ταύτην μετήλθον, ὃ φίλος, ἰδρὼς μοι περιεχύθη καὶ ἰλιγγία κα· ἐν ἀπορίᾳ καθέστηκα, τὸ δὴ λεγόμενον, κατ' πολὺν ἥδη χρόνον ἄγνωτος ἔμεινα· μετ' οὐ πολὺ ἀνατείρας διάτορόν τι ἐκέκραξα· ὃ λόγοι καὶ μοῦσαι, ὃ εὖρεσις, ὃ διάθεσις (ὅπως τι καὶ δικανικῶς εἶπω), ὃ πόλις καὶ οἰκία, καὶ ἄλλ' ἅττα τῆς φαντασίας ἰνδύματα, καὶ οἷον εἰπεῖν πα' ἅρ'· μακαρίζω τὸν οὕτω λέγειν δυνάμενον καὶ γράφειν, ταλανίζω δὲ ἑμάντων τὸν στερηθέντα τοιοῦτον χαρίσματος. Ἀμέλει το νυν, ὃ φιλότις, εἰ καὶ βαρβαρίζοιμι καὶ σολοι-

κίζω, τὴν διάνοιαν ὑγιᾶ ἔχω, καὶ ὡς ὁ κωμικὸς ἔφη, ἀγροικὸς εἰμι, τὴν σκάφην σκάφην λέγω· οὐ γὰρ ἐν ταῖς λέξεσιν οἱ φίλοι διενηγάσαν, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ. Καὶ ταῦτα μὲν χάριν τοῦ τῇ ἑλληνικῇ ἐπιστολῇ γεγραφότος ἔρρωσο.

αψις' Μαιμακτηριῶδος θ'.

Εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἔρχεται αὐτόθι ὁ διάκος ὅστις διὰ ζωῆς φωνῆς θέλει σᾶς εἰπῇ τὰ κατ' ἐμέ· ἔχει καὶ ἐπιστολὴν ἐτέραν γραφεῖσαν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας μας. Γράφετέ μας εἰς Ἀδριανούπολιν ἵνα ἀκούωμεν τὰς ὑγείας ὑμῶν.

Ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως

Ὁ σὸς ὁ σὸς Βιζύης Ἰωάνειμος.

Γ') Ο ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Εἰς τὴν διαδοχικὴν σειρὰν τῶν μητροπολιτῶν Ἀδριανουπόλεως δύο σύγχρονοι ὁμώνυμοι κατέλαβον τὸν θρόνον· ὁ Ἀθανάσιος διεδέχθη τὸν Ἀθανάσιον· ὁ πρῶτος ἦν Κρής, ὁ δεύτερος γέννημα καὶ θρέμμα τῆς Ἀδριανουπόλεως. Τὸν ἐκ Κρήτης Ἀθανάσιον ἐκλεγέντα τῷ 1709 οἰκουμενικὸν πατριάρχην¹⁾ διεδέχθη ὁ Ἀδριανουπολίτης Ἀθανάσιος πολλὰ ἔτη ἀρχιερατεύσας. Περὶ τούτου ὁ Δημήτριος Προκοπίου ἀναφέρει ταῦτα²⁾: «Ἀθανάσιος ἐξ Ἀδριανουπόλεως, μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, ἀνὴρ εἰδήμων τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας, ἀκολουθίας καὶ τάξεως ἔμπειρος· σπουδάζει καὶ μελετᾷ μετὰ φιλοπονίας πολλῆς τὰς θείας καὶ ἱερὰς γραφάς, κηρύττει καὶ ἀναπτύσσει τὸν εὐαγγελικὸν λόγον μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἀγάπης».

Τὸ πρῶτον ἀπαντῶμεν αὐτὸν τῷ 1713³⁾· εἴτα τῷ 1714 ἐν Κ/πόλει εὐρισκόμενον καὶ ἐπιβεβαιοῦντα συμφωνητικὸν γεγόμενον μεταξὺ τοῦ Ἀρ-

1) Μ. Γεδεών, Πατριαρχ. Πίνακες σ. 619 «Θρακικά» ΣΤ', 42.

2) Σάθα, Μεσαιων. Βιβλιοθ. Γ, 497.

3) Ἐκκλησιαστικὸς «Φάρος» ΙΓ, 321,

της Νεοφύτου καὶ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ⁴⁾. Τῷ αὐτῷ ἔτει ἀναφέρεται καὶ ἐν γράμματι τοῦ Μακαρίου Καλογερᾶ πρὸς τὸν Ἀρτῆς Νεόφυτον⁵⁾ Δύο ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν πατριάρχην Ἱεροσολύμων Χρῦσανθον χρονολογούνται ἡμὲν ἀπὸ 19 Μαΐου 1718, ἡ δὲ ἀπὸ 29 Μαΐου 1721⁶⁾. Κατὰ τὸ 1728, φέρεται ὁ Ἀθανάσιος ὡς συμπληρώσας τὸν ἐσωτερικὸν διάκονον τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, τοῦ τιμωμένου ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τὸν ὅποιον ἤγειρεν ἐκ θεμελίων ὁ προκατόχος αὐτοῦ Ἀθανάσιος ὁ Κρής, ὡς διαλαμβάνει ὁ Ναζιανζοῦ Ἰγνάτιος Σαράφογλου εἰς τὸ περὶ ἐκκλησιῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως Κεφάλαιον⁷⁾. «Ἡ τῆς μητροπόλεως ἐκκλησία σεμνυνομένη ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, ἣτις ἐκτίσθη ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ αψδ' ἀπὸ θεμελίων διὰ δαπάνης τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Ἀδριανουπόλεως Ἀθανασίου τοῦ Κρητὸς ἐν τῷ Β' ἔτει τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτὰν Ἀχμέτ· ἐν δὲ τῷ αψκῇ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἱστορήθη διὰ δαπάνης τοῦ Ἀδριανουπόλεως ἄλλου Ἀθανασίου ὄντος Ἀδριανοπολίτου». Ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας τοῦ Ἀθανασίου τούτου ἀνηγέρθη τῷ 1725 νέος ναὸς ἐν Ἀδριανουπόλει ἐπ' ὀνόματι τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Ὁρτάκαπ⁸⁾· ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ὁποίου γράφει εἰς τὸν πρόωγον Ἀρτῆς τὴν κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 3 ἐπιστολὴν κατὰ τὸ 1737 καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ μεσιτεύσῃ εἰς μίαν ἐκ τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὁρεὶ μεγάλων μονῶν, τῆς Λαύρας, ἣ τοῦ Βατοπεδίου, ἢ τῶν Ἰβήρων νὰ ἐξαγοράσῃ τὸν ναὸν διὰ τῆς πληρωμῆς μόνον τοῦ χρέους αὐτοῦ συμποσούμενου εἰς 13 πονγγεῖα ἄσπρων, τὰ ὅποια οἱ ἐνορίται κατὰ τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους χρόνους δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν δανειστῶν. Ἄν τὸ τοιοῦτον ἐπετεύχθῃ ἄγνωστον αἱ μοναὶ τοῦ Ἀγίου Ὁρους κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἦσαν βεβαρυμέναι ὑπὸ μεγάλων χρεῶν καὶ ἡ συντήρησις αὐτῶν ἦτο δυσχερεστάτη· ἀμφίβολον ὅθεν ἂν ὁ περικαλλὴς οὗτος ναὸς ἐγένετο ποτὲ μοναστηριακὸν μετόχιον· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐκτὴν τῷ 1774 Ἀγούστου α' ἡμέρᾳ Πέμπτη, ὡς σημειοῖ περὶ τοῦ ναοῦ τούτου ὁ αὐτὸς Ναζιανζοῦ Ἰγνάτιος⁹⁾.

1) Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ὁ Ἀρτῆς Νεόφυτος ἐν Ρωμανῷ τῷ Μελετῶν Α, 236.

2) Π. Ζελέντοφ, Μακαρίου Καλογερᾶ πρὸς Νεόφυτον πρόωγον Ναυπάκτου καὶ Ἀρτῆς ἐπιστολὴ (ἐν Ἀθήναις 1921) σ. 24.

3) Σάθα, Μεσαιων. Βιβλ. Γ, 520.

4) «Θρακικά» Β', 70.

5) «Θρακικά» Β', 71.

6) «Θρακικά» ἐνθ' ἀνωτ.